СУЧАСНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ

Тарасенко Я.А., Тихонова О.О.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

У статті доведено, що професійна підготовка лікарів в Україні в умовах реорганізації освіти та охорони здоров'я потребує підвищення рівня якості освіти. Це дасть змогу майбутнім фахівцям одразу включитися в активну професійну діяльність, бути здатним діяти в різних професійних ситуаціях.

Ключові слова: професійна підготовка лікарів, медична освіта, організація навчального процесу.

У сучасних умовах розвитку вищої професійної освіти зміни, що відбуваються в реорганізації концепції підготовки лікарів, зумовлені тим, що вища медична школа не завжди задовольняє запитів суспільства і держави, має місце зниження якості підготовки фахівців, повільно впроваджується в навчальний процес інтегративний підхід. Тому особливої важливості набуває питання формування професійної майстерності майбутніх лікарів. Професійна підготовка лікарів здійснюється в освітньому середовищі медичного вишу, де сформувалися розвинена інфраструктура, високий професорсько-викладацький і науковий потенціал, а також багаторічні традиції підготовки лікарів [1].

Вища медична освіта значною мірою будується, як і раніше, на основі накопичувальної моделі нових знань, що формує вміння вирішувати стандартні професійні завдання, діяти в несподіваних ситуаціях. У зв'язку з цим перед системою вищої медичної освіти гостро постає питання про зміст, структуру і технології підготовки фахівців нового рівня, здатних відповідати вимогам нового часу й об'єктивно оцінювати досягнення вітчизняної медичної школи при реалізації засад Болонського процесу, поєднуючи воєдино, як фундамент, базову медичну освіту [4].

Сучасна вища школа об'єктивно бере участь у формуванні людини майбутнього століття, здійснюючи процес навчання і виховання в руслі цілісної людської культури, готуючи освічених фахівців не тільки з високою професійною кваліфікацією, а і здатних до цілісного і системного аналізу складних проблем сучасного життя суспільства і навколишнього середовища. Дана програма визначає ступінь і форми свідомої участі колективу викладачів і співробітників вишу в становленні інтелектуально незалежної, соціально адаптованої, здатної до морального самовдосконалення і фізично розвиненої особистості.

Фундаментом реалізації медичної освіти є система природничо-наукового знання, яка виступає як когнітивна основа визначення стратегії профілактики, діагностики та лікування хворого, оскільки об'єктом вивчення в медицині є не тільки організм людини як цілісна система, а й фізико-хімічні процеси, що пояснюють фізіологічні основи нормального функціонування організму та його патології. Ця обставина в реалізації медичної освіти формує системність в обґрунтуванні якості медичної освіти, вивчення і вирішення проблеми гуманітарного рівня «людина та її здоров'я», яка виділяє соціальні та духовно-моральні аспекти освіти майбутніх лікарів.

Тому зміст і організація освітнього процесу, націленого на формування особистості майбутнього лікаря, його цивільної відповідальності, ініціативності, самостійності, професійної зрілості, є сьогодні одним з актуальних завдань вищої медичної освіти.

При організації освітнього процесу в руслі ідей модернізації освіти в медичних вишах необхідною умовою виступають такі вимоги: домінування дослідницьких методів навчання, організація творчої діяльності, що вимагає екстраполяції ідей і методів із суміжних наук, їх генералізації та інтеграції як гносеологічної і процесуальної основи становлення професійних компетенцій, спрямованих на оригінальне мислення і нестандартне вирішення професійних завдань [2].

При вирішенні питання про структуру та зміст підготовки лікарів необхідно виходити з аналізу структури та змісту процесів функціонування тієї організаційної системи або підсистеми, в рамках якої відбуватиметься майбутня професійна діяльність студентів.

Методологічну основу концептуальної моделі підготовки лікаря становить системний підхід. Запропонована модель становить собою функціональну систему, взаємопов'язану за цілями, завданнями, місцем і часом, змістом, формами і методами. Ці складові спрямовані на формування в студентів рівня теоретичних знань і практичних навичок та вмінь, відповідного з державними стандартами і кваліфікаційними вимогами до випускників, які забезпечують їх подальше функціонування за посадовим призначенням у структурах охорони здоров'я [3].

Основні принципи організації та функціонування системи підготовки лікаря такі [3]:

1. Наукове обґрунтування та супровід навчального процесу в усіх елементах і ланках організаційної структури вищої професійної освіти, що здійснюють підготовку фахівців-медиків.
2. Усебічне забезпечення навчального процесу.
3. Раціональне використання навчального часу, фінансових, матеріальних і технічних ресурсів.

Цілями організації навчального процесу в рамках пропонованої моделі є [1]:

– формування соціально адаптованої, професійно компетентної, культурної особистості лікаря, що володіє сучасними теоретичними знаннями;

– формування в студентів творчої активності, вміння працювати в дослідницькому режимі, здатності до безперервної самоосвіти;

– інтенсифікація і кардинальне поліпшення організації та змісту підготовки майбутніх лікарів.

Методичні основи організації навчального процесу за спеціальністю визначаються сукупністю вимог, до яких можна віднести:

– вимоги, пов'язані з професійною діяльністю в умовах інформатизації сучасного суспільства;

– вимоги до науково-технічного розвитку;

– вимоги суспільства до якості реформування системи охорони здоров'я і вимоги нормативно-правових документів, які регламентують підготовку сучасного лікаря.

Аналіз науково-педагогічної літератури з професійної діяльності медичних працівників дозволив виділити сис-

тему завдань і визначити професійно важливі якості майбутнього лікаря та сформулювати цілі професійної підготовки.

Таким чином, формується система кваліфікаційних вимог до підготовки медиків, що охоплює:

– сформовані вітчизняні традиції морально-етичного і патріотичного виховання майбутнього лікаря;

– систему кваліфікаційних критеріїв підготовки лікаря;

– державні освітні стандарти різних лікарських спеціальностей.

Із сукупності факторів, які впливають на відбір змісту навчання студентів медичних спеціальностей, можна виділити такі:

1. Мета підготовки фахівців.
2. Інтеграція медико-біологічних і спеціальних дисциплін.
3. Рівень знань, умінь і навичок та розвиток їх у студентів.

В останньому факторі особливе значення мають характер і рівень мотивації, провідні життєві установки та ставлення особистості до процесу навчання.

Формування готовності лікаря до професійної діяльності потребує розробки спеціальної технології організації його навчально-пізнавальної діяльності в умовах навчання. Ця технологія охоплює:

– цільовий блок, основні принципи якого орієнтують майбутнього лікаря на розвиток умінь планувати свою діяльність, ставити завдання;

– змістовно-організаційний блок, що включає дидактичні та організаційно-педагогічні умови організації навчального процесу, а також форми, методи і засоби навчання, провідною метою яких є формування в студентів професійно важливих якостей лікаря;

– оціночно-результативний блок, що забезпечує систему контролю та самоконтролю студентів.

Контроль – це порівняння заданої, наміченої програми процесу навчання з фактичним її виконанням [5]. Організація контролю пов'язана з вибором і обґрунтуванням оптимального поєднання різноманітних видів, організаційних форм і методів контролю з урахуванням особливостей професійного навчання та конкретної навчально-педагогічної ситуації. Важливо, щоб під час кожної перевірки студенти не тільки дізнавалися, чому вони навчилися, які допустили помилки, але і вчилися самі оцінювати свою навчальну діяльність.

Для оцінювання знань студентів застосовуються різні форми контролю: самоперевірка, іспит, тестування. Застосування комп'ютерного тестування не завжди може замінити особистий контакт викладача зі студентом, але може помітно полегшити контроль знань і зробити цей контроль об'єктивнішим [5].

Ефективність контролю навчальної діяльності студентів багато в чому залежить від реалізації таких педагогічних принципів:

– індивідуальний підхід з урахуванням суб'єктивного досвіду, свідомості, активності та рівня готовності студентів до пізнавальної діяльності;

– педагогічна підтримка, яка забезпечує запобігання неуспішності студента [4].

Отже, найважливішим завданням підготовки майбутніх лікарів є досягнення такого рівня якості освіти, який дасть йому можливість включитися в активну професійну діяльність, бути здатним діяти в різних професійних ситуаціях і проявляти себе як високоморальна особистість зі сформованими духовно-моральною і життєвою позиціями.

Список використаної літератури

1. Андронов В.П. Психологические основы формирования профессионального мышления врача / В.П. Андронов. - Саранск: Издат-во Мордов. ун-та, 1991. – 84 с.
2. Гін А.О. Прийоми педагогічної техніки: Вільний вибір. Відкритість. Діяльність. Зворотний зв’язок. Ідеальність: посібник для вчителів / А.О. Гін .- Луганськ: Навч. кн., Янтар, 2004. – 84 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник / І.М. Дичківська .- К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи) / В.Г. Кремень .- К.: Грамота, 2003. – 216 с.
5. Педагогические технологии дистанционного обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / [Полат Е. С., Моисеева М. В., Петров А. Е. и др.]; под ред. Е. С. Полат.- М.: Изд. центр «Академия», 2006. – 400 с.